

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande

Minister
Wille Valve

Föredragande

Jurist
Salome Saar

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 64

Slutrapport, arbetsgruppen
för digitalisering inom
socialvården med fokus på klient-
dataarkiv och tillhörande e-tjänster.

ÅLR 2018/7654

82 S2

Arbetsgruppen som tillsattes 17.9.2018 har fullföljt sitt uppdrag och presenterar i slutrapporten, **bilaga 1 S219E14**, sitt tjänstemannaförslag till hur de åländska kommunerna helt kunde övergå till strukturerad dokumentering, enligt nationell klienthandlingsstruktur och ingå i ett klientdataarkiv.

Slutrapporten antecknas till kännedom.

Landskapsregeringen beslöt att arbetet med att ta fram underlag för en lag om elektronisk behandling av klientuppgifter (alternativt kunduppgifter) inom social- och hälsovården inleds som ett tjänstemannaarbete på socialvårdsbyrån.

ÅLANDS LANDSKAPSRÄGFRING
06. 06. 2019

Slutrapport

– arbetsgrupp för digitalisering inom socialvården

Ålands landskapsregering beslöt 17.9.2018 att för tiden 17.9.2018 till 30.5.2019 utse en arbetsgrupp med uppdrag att kartlägga lagstiftningen och utreda möjligheterna för de åländska kommunerna att ingå i ett klientdataarkiv med tillhörande e-tjänster.

Arbetsgruppen höll sitt inledande möte 16.10.2018 och sammanlagt har gruppen sammanträtt sju gånger.

Arbetsgruppen har slutfört sitt uppdrag 21.5.2019 och överlämnar rapporten till landskapsregeringen.

Mikaela Brandt

Timo Pajunen, istället för Lynn Häggblom

Synnöve Jordas, sekreterare 17.9.2018-
13.2.2019

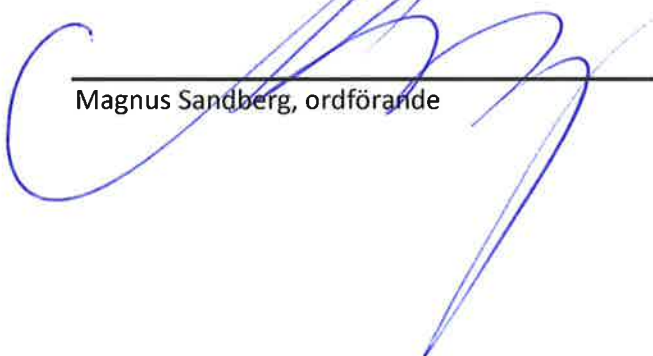
Ulla-Liisa Latvala

Jan Mattsson

Michaela Slotte

Magnus Sandberg, ordförande

Salome Saar, sekreterare 14.2.2019-

Innehåll

Slutrapport.....	1
1 Uppdrag	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Avgränsningar	4
2 Allmänt.....	5
2.1 Lagstiftning	5
2.1.1 Dagsläget	5
2.1.2 Relevanta avvikelser	6
2.2 Tekniska krav	6
3 Slutsatser	7
3.1 Arbetsgruppens ställningstaganden	7
Bilaga 1	8
Bilaga 1	9

1 Uppdrag

1.1 Bakgrund

Med anledning av Regeringsprogrammet för ett hållbart Åland (meddelande nr 1/2015–2016) samt Förnyande av socialvårdslagstiftning – Underlag till lagberedning (S218E17) tillsatte landskapsregeringen en arbetsgrupp för översyn av de frågor som behöver utredas i fråga om digitaliseringen inom socialvården. Arbetsgruppen tillsattes den 17 september 2018.

Arbetsgruppens uppdrag var att genom en översiktlig analys ta fram ett tjänstemannaförslag till hur de åländska kommunerna helt kunde övergå till strukturerad dokumentering, enligt den klienthandlingsstruktur som tillämpas i riket, och ingå i ett klientdataarkiv.

Utgående från regeringsprogrammet har man från arbetsgruppens sida påbörjat arbetet med planering av digitaliseringen av arkivet (s. 9). Digitaliseringen av socialvården är en del av landskapets och kommunernas gemensamma arbete för en hållbar vård och omsorg (s. 12–14), vilket också bidrar till jämlikhet samt god omsorg och vård. Genom digitaliseringen av socialvården utvecklas Åland som informationssamhälle, vilket spelar en betydande roll i att upprätthålla välfärden samt för att höja produktiviteten (s. 15).

Utgångspunkten för arbetsgruppen var digitaliseringen inom specifikt socialvården på Åland. Arbetsgruppen har hört ett flertal sakkunniga som har arbetat eller arbetar i olika roller både inom socialvården och inom hälso- och sjukvården. Arbetsgruppen har haft tät kontakt med såväl representanter för Institutet för hälsa och välfärd samt med en representant från Abilita Socialvård.

Till medlemmar i arbetsgruppen utsåg landskapsregeringen

- förbundsdirektör Magnus Sandberg, Ålands kommunförbund, ordförande
- jurist, Salome Saar, Socialvårdsbyrån, Landskapsregeringen, sekreterare
- socialservicechef, Mikaela Brandt, Mariehamns stad
- ansvarig för projektkontor, Lynn Häggblom, ÅDA
- specialsakkunnig, Synnöve Jordas, Socialvårdsbyrån, Landskapsregeringen
- specialsakkunnig, Ulla-Liisa Latvala, Hälso- och sjukvårdsbyrån, Landskapsregeringen
- socialchef, Jan Mattsson, Jomala kommun
- rättschef, Michaela Slotte, Regeringskansliet, Landskapsregeringen

1.2 Avgränsningar

I sista stycket av slutrapporten kommer arbetsgruppen med konkreta rekommendationer. Rekommendationerna pekar ut de behov som arbetsgruppen bedömer föreligga för digitaliseringen av socialvården på Åland. Arbetsgruppen har inte utrett rekommendationerna genom att analysera deras möjliga konsekvenser för invånarna, effekter på kommunernas ekonomi eller svårighetsgrad. Den politiska diskussionen sker efter att arbetsgruppen lämnat sin slutrapport. Landskapsregeringen inleder därefter eventuella utredningar av ändringsförslagen i enlighet med den politiska prioriteringen.

Arbetsgruppen har i sitt uppdrag fokuserat på digitaliseringen inom socialvården. Beslutet följer intentionerna i LF 21/2018–2019 för ny landskapslag om socialvård, i vilket det konstateras att man har som avsikt att göra en utredning kring lagstiftning om elektroniska och digitala beslutsstöd och tjänster. I underlaget till lagberedningen konstateras även följande: "[i] underlaget lyfts olika frågeställningar kring elektroniska och digitala tjänster. Förslaget till lag om klienthandlingar kommer att ställa nya krav på t.ex. journalföring men ytterligare utredning om behovet av lagstiftning kring beslutsstöd har inletts. Området omfattar också olika typer av digitala tjänster som alternativ till service på plats eller som en breddning av serviceutbudet. Grundförutsättningen för att lagkrav på digitala tjänster ska införas är att tekniken motsvarar de behov som dessa tjänster kräver och att den är tillgänglig på hela Åland."

Arbetsgruppen konstaterade i ett tidigt skede att den kommer att fokusera på det finländska Kanta-socialvård¹ för implementering av riksomfattande informationssystemtjänster och strukturerad dokumentering inom socialvården. Projektet går ut på att utveckla Kanta-tjänster för socialvården (i Finland är redan Kanta-tjänster för hälso- och sjukvården i bruk).

Arbetsgruppen diskuterade möjligheten att ha ett eget åländskt informationshanteringssystem för socialvården, men konstaterade att det inte finns resurser, vare sig finansiellt eller i fråga om personal, att skapa och upprätthålla ett dylikt system. Med tanke på den åländska lagstiftningen och rutinerna inom socialvården ansåg arbetsgruppen inte att det är ändamålsenligt att se närmare på motsvarande system i Sverige.

Kanta-tjänsterna för socialvården finns tillgängliga på svenska och systemet kommer att stämma bättre överens med åländsk lagstiftning än vad ett motsvarande system från Sverige skulle göra.

2 Allmänt

2.1 Lagstiftning

2.1.1 Dagsläget

Gällandes lagstiftningen har arbetsgruppen konstaterat att vissa lagar hänger ihop och att de tillsammans löser frågeställningar kring digitaliseringen inom socialvården på Åland. Man har kommit till slutsatsen att i och med att de fyra lagarna i det så kallade socialvårdslagspaketet träder i kraft kommer rättsläget inom socialvården på Åland att förtydligas. Genom att höra en sakkunnig om arkivlagen har man konstaterat att arkivlagen (2004:13) för landskapet Åland (arkivlagen) inte utgör ett hinder för elektronisk arkivering på Åland, utan tvärtom ska denna ses som en form av arkivering bland alla andra. Det finns inte på Åland i dag någon lag som motsvarar lagen (FFS 159/2007) om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (klientuppgiftslagen). Någon form av lagstiftning rörande detta är dock en förutsättning för att ta i bruk elektronisk dokumenthantering, varför lagstiftning också för Åland måste tas fram.

Genom förslag på fulltextlagar i socialvårdslagspaketet har man eftersträvat lagstiftning som inte påverkas av en eventuell social- och hälsovårdsreformen i Finland. Socialvårdslagspaketet innehåller fyra lagar, varav en är landskapslagen (:) om klienthandlingar inom socialvården (klienthandlingslagen). Klienthandlingslagen är teknikneutral, det vill säga möjliggör både manuell och

¹ <https://www.kanta.fi/sv/professionella/klientdataarkivet-for-socialvarden>, 28.3.2019

digital hantering av klienthandlingar, och lagen ses som ett första steg i riktning mot digitalisering på området. Genom klienthandlingslagen ställs det krav att alla klienthandlingar följer samma struktur på innehållet, vilket underlättar bland annat uppgiftsöverföringen och samarbete myndigheter emellan. Socialvårdslagspaketet som helhet samt den kommunalt samordnade socialvården ställer nya och mer omfattande krav på sektors- och myndighetsövergripande samarbete, vilket underlättas genom digitala lösningar.

I 9 § arkivlagen konstateras att "[f]ramställningen av handlingar och lagringen av information som skall bevaras varaktigt eller för viss tid framöver skall ske med användning av material och metoder som är arkivbeständiga. Handlingar som skall förvaras varaktigt skall förvaras i sådana arkivutrymmen som är skyddade mot förstörelse, skada och obehörig användning. Förvaringsutrymmena för arkiv skall vara säkra mot brand, fukt, stöld och annan åverkan.". Bestämmelsen lämnar formen för arkivering öppen.

Gällande klientuppgiftslagen ser arbetsgruppen denna som en grundförutsättning för den framtida digitaliseringen inom socialvården på Åland. I Finland hade man utarbetat RP 300/2018 rd angående ändring av klientuppgiftslagen till lag om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården. I och med att social- och hälsovårdsreformen föll förföll även den här regeringspropositionen. Före regeringspropositionen fall påpekade landskapsregeringen på ändringsbehov i regeringspropositionen på grund av juridiska inkonsekvenser (ÅLR 2018/10464).

Arbetsgruppen baserar sin bedömning om behovet av klientuppgiftslagen på Åland även på faktumet att den ändamålsenligaste lösningen för elektroniska informationssystemtjänsten på Åland är den finländska Kanta-tjänsten. På grund av klientuppgiftslagens tekniska natur anser arbetsgruppen att den kan antas som blankettlag med relevanta avvikelser. Arbetsgruppen ser det som positivt ifall man i samband med att man tar i bruk klientuppgiftslagen som blankettlag även bedömer lagens påverkan på hälso- och sjukvårdens informationshantering.

2.1.2 Relevanta avvikelser

Gällande avvikelserna i den åländska socialvårdslagstiftningen har arbetsgruppen noterat vissa aspekter som är av intresse i det framtida arbetet med digitaliseringen av socialvården på Åland.

Arbetsgruppen har konstaterat att det råder en skillnad mellan hanteringen av grundläggande utkomststöd, hemvårdsstöd och moderskapsunderstöd mellan Åland och Finland. På Åland hanteras de här tre serviceformerna av kommunerna. I Finland är det FPA som handlägger de här ärendena. I och med detta förs inte dessa uppgifter in i Kanta i Finland, medan man på Åland i motsvarande situation skulle föra in dessa uppgifter i Kanta.

Arbetsgruppen lämnar öppet att det kan uppkomma fler avvikelser som ska beaktas i förhållandet mellan Åland och Kanta.

2.2 Tekniska krav

I arbetsgruppens uppdrag har ingått att bedöma landskapsarkivet roll i arkiveringen av socialvårdens uppgifter och hur det kunde lösas på ett tekniskt och självstyrelsepolitiskt ändamålsenligt sätt.

Arbetsgruppen diskuterade lösningar på de ovan nämnda frågeställningarna med en sakkunnig från arkivet. Utgångspunkten i diskussionerna var att Kanta Socialvård skulle tas i bruk på Åland. Slutresultatet av diskussionerna var att det bästa alternativet för Åland är att slutarkiveringen av klientuppgifterna fortsättningsvis skulle ske på Åland, vilket man skulle lösa genom ett avtal med tillhandahållarna av Kanta i Finland. Arbetsgruppen fick en kontaktperson på Institutet för hälsa och

välfärd angående frågan om Kanta och slutarkivering på Åland och denne utreder åländska frågeställningar.

Förutom detta krävs det också att man på Åland ser igenom de elektroniska ärendehanteringssystem som finns i samband med arkiveringen och strävar efter att uppnå en tillfredsställande lösning angående dem. Den här frågan sammanhänger med den större frågan hur man strategiskt planerar genomföra arkiveringen på Åland på längre sikt. Frågan sammanhänger med behovet att fastställa en elektronisk arkiveringsstandard för den offentliga sektorn.

3 Slutsatser

3.1 Arbetsgruppens ställningstaganden

För att möjliggöra för de åländska kommunerna att övergå till en strukturerad dokumentering samt att ingå i ett klientdataarkiv ger arbetsgruppen, utgående från de ovan beskrivna faktorerna, följande rekommendationer:

En blankettlag om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården bör antas snarast.

En sådan lag skulle klargöra frågor kring den elektroniska hanteringen inom socialvården men även inom Ålands hälso- och sjukvård, där man kommit längre i arbetet inom digitaliseringen än inom socialvården. Eftersom rikets lagstiftning om klientuppgifter huvudsakligen är av teknisk natur är det enligt arbetsgruppen ändamålsenligast att anta lagen som en blankettlag med relevanta avvikelser.

Arbetet med e-arkivering på Åland bör aktivt fortsätta. Det krävs ett gott samarbete med landskapsarkivet för att uppnå ändamålsenliga lösningar för både socialvårdens och arkiveringens del.

Arbetsgruppens förslag är att Kanta-socialvård/klientdataarkiv och tillhörande e-tjänster borde tillgängliggöras för de åländska kommunerna så att kommunerna kan ansluta sig till databasen.

Bilaga 1

Arbetsgruppens sammansättning

Ordförande

13.11.2018- Magnus Sandberg, Ålands kommunförbund

Sekreterare

16.10.2018-13.2.2019 Synnöve Jordas, Ålands landskapsregering
ersatts 14.2.2019 av Salome Saar, Ålands landskapsregering

Övriga arbetsgruppsmedlemmar

Mikaela Brandt, Mariehamns stad
Lynn Häggblom, Åda Ab
Vikarierad från 12.12.2018 av Timo Pajunen
Ulla-Liisa Latvala, Ålands landskapsregering
Jan Mattsson, Jomala kommun
Michaela Slotte, Ålands landskapsregering

Personer som hörts i möten ett eller ett flertal gånger

Emad Afrasiabi, landskapsläkare, Ålands landskapsregering
Katarina Donning, VD, Åda Ab
Outi Lehtokari, development manager, Institutet för hälsa och välfärd
Mikael Norrbo, system designer, Abilita
Jeanette Pajunen, hälso- och sjukvårdsdirektör, ÅHS
Anders Svensson, tf IT-utvecklingschef, ÅHS
Åke Söderlund, landskapsarkivarie, Ålands landskapsregering

Bilaga 1

Förteckning över samtliga tillfällen arbetsgruppen sammanträtt

2018	16.10.2018	12:30-15:00
	13.11.2018	9:30-13:30
	12.12.2018	10:00-11:45
2019	13.2.2019	10:00-12:00
	4.3.2019	10:00-12:00
	26.3.2019	10:00-12:00
	21.5.2019	9:30-12:00